

МЕГАТРЕНД УНИВЕРЗИТЕТУ
ФАКУЛТЕТУ ЗА КУЛТУРУ И МЕДИЈЕ
БЕОГРАД

ЗАВРШНИ РАД НА СТУДИЈАМА ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА докторска дисертација

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

На основу одлуке Сената Универзитета од _____, пошто смо проучили урађену докторску дисертацију _____ под називом:

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

КУЛТУРОЛОШКИ АСПЕКТ РАЗВОЈА РАЈАЧКОГ КУЛТУРНОГ ТУРИЗМА

кандидата: Александре Миловановић подносимо следећи:
(звање, име и презиме кандидата)

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату, докторској дисертацији/ уметничком пројекту

(Елементарни подаци о кандидату, наслову рада, обиму и библиографским подацима)

Александра Миловановић је рођена 1973. године у Зајечару. Основну и средњу школу завршила је у Неготину. Дипломирала је на Учитељском факултету у Врању, а специјалистичке академске студије на Факултету политичких наука у Београду. Школске 2011/12. године на Факултету за културу и медије Мегатренд универзитета уписала је докторске студије.

Од 2008. је запослена у Историјском архиву Неготина где је до 2012. године радила на радном месту архивисте. Функцију помоћника председника општине Неготин обављала је у периоду од 2012. до 2013. године, након чега је именована за в.д. директора Историјског архива Неготина, у коме и сада ради.

Током докторских студија, Александра Миловановић је објавила више научних радова, међу којима се издвајају:

1) Миловановић, А., *Улога и значај карантина у очувању народног здравља Источне Србије током прве половине XIX века*, Баштеник бр. 14, Историјски архив Неготина, Неготин, 2011. (М53);

2) Плавшић, Н., Миловановић, А., *Протокол магистрата Нахије поречке (1828-1832)*, Историјски архив Неготина, Неготин, 2012. (М44);

3) Илић, С., Уруновић, М., Миловановић, А., Стевановић, М., *Investment value of grape wine growth and wine production in Serbia*, 3rd Internationale Simposium of Natural Resources Management, Зајечар, 30-31.10.2013. (М33).

Докторска дисертација Александре Миловановић у свему је научно урађена према одобреној пријави, има 247 страна и 74 јединице литературе.

2. Предмет и циљ докторске дисертације/уметничког пројекта

(Показати да је реч о оригиналној идеји, значајној за развој научне или уметничке области)

Предмет ове докторске дисертације је истраживање стања и развоја рајачког културног туризма (неготинско село Рајац), заснованог на изузетно вредном културном наслеђу које је у култури Србије добро познато, али слабо коришћено у туристичке сврхе.

Теоријски и емпиријски преглед предмета истраживања захтевао је да се у категоријално-појмовном систему дефинишу два појма: «рајачко културно наслеђе» и «рајачки културни туризам» (који припада врсти сеоског културног туризма), што је учињено кроз анализу фактора културолошког окружења и културних специфичности у оквиру рајачког културног наслеђа, првенствено познатог по споменицима културе у које спадају: пивнице (или локално: пимнице), затим архитектонски и историјски атрактивна локална црква с посебно вредним иконама и зидним фрескама, као и старо гробље с изразито уметнички обликованим надгробним споменицима. Ово споменичко наслеђе је праћено духовним наслеђем у верском, обредном и животном смислу.

Као значајан сегмент истраживања рајачког културног наслеђа издвојен је својеврсни вински култ, који је прожет народним веровањем и материјализован комплементарним културним споменицима (винским пивницама, локалном црквом и надгробним споменицима).

Посебан сегмент предмета истраживања у овој докторској дисертацији представља туристичка атрактивност рајачког културног наслеђа. У њему, по туристичкој оригиналности и употребљивости, пивнице имају водећу, а црква и гробље комплементарну улогу.

Предметом истраживања се акценује идентификација перпективе развоја рајачког културног туризма, која ће у примени омогућити да се у тој области остварују високи економски и културни ефекти. Управо из свих тих разлога, у оквиру предмета истраживања идентификован је адекватан истраживачки проблем који је формулисан следећим питањем: како треба припремити и организовати рајачки културни туризам да би он резултирао значајнијим економским и општим ефектима? Овако формулисан проблем истраживања имао је одлучујући утицај на све остале идејне факторе посматраног истраживања.

Просторно, предмет истраживања има ужи обухват: неготинско село Рајац.

Временски, предмет истраживања је тежишно обухватио период од 17. века до 2015. године.

Дисциплинарно, предмет истраживања припада научном пољу друштвено-хуманистичких наука (културологија, антропологија, историја, социологија, музеологија, комуникологија и економија).

2.2. Циљеви докторске дисертације

2.2.1. Научни циљеви докторске дисертације

Научни циљеви истраживања у овој докторској дисертацији били су: *опис* (опис), *класификација* и *типологизација* модела истраживања, идентификације, очувања и употребе локалног културног наслеђа.

2.2.2. Друштвени циљ докторске дисертације

Основни друштвени циљ израде ове дисертације је идентификација начина за значајно боље коришћења рајачког културног наслеђа у туристичке сврхе, што ће имплицитно довести до подизања економске и опште ефикасности ове врсте туризма на локалном и републичком нивоу. С друге стране, остваривањем оваквог истраживачког циља, каузално ће се у одређеној мери допринети развоју теорије сеоског културног туризма и унапређивању припадајуће праксе у тој области. Отуда овакав циљ предметног истраживања има пуну научну и друштвену оправданост.

2. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

(Објаснити да ли су хипотезе научно потврђене или оборене)

Из предмета и циља истраживања формулисана је **генерална** хипотеза рада која гласи:

- *Уколико се у развој туризма рајачког краја снажније укључе културолошки елементи (сазнање и методологија антропологије и социологије), то ће довести до значајнијег економског развоја овог подручја.*

Посебне хипотезе:

1. *Што се више улаже у развој културног туризма, то је лакше брендирати одређене туристичке дестинације.*
2. *Уколико се култура потенцира у туристичкој понуди, утолико се лакше туристичка дестинација профилише у односу на друге.*
3. *Што је улагање у одрживи рурални развој Источне Србије веће, утолико ће пре доћи до веће запослености младих.*
4. *Без присуства савремених медија нема ни препознавања тековина српске историје и традиције, ни културно-историјских вредности овог региона.*

Хипотезе су потврђене истраживањем.

4. Кратак опис садржаја

Садржај докторске дисертације рашчлањен је на осам логичких и међусобно повезаних структуралних чинилаца:

Увод као теоријски улаз у материју којом се докторска дисертација бави, назнака праваца којима се креће истраживање и појашњење иницијалне идеје истраживања.

Други структурални чинилац докторске дисертације обухвата разрађен методолошки оквир истраживања с тежиштем на формулацији проблема истраживања, одређењу предмета, циљева, хипотеза и начина истраживања, те научне и друштвене оправданости израде докторске дисертације.

Трећи структурални чинилац докторске дисертације посвећен је појмовним и терминолошким детерминантама важним за тему рада, у сврху потпунијег теоријског оквира истраживања с тежиштем на дефинисању категоријално-појмовног система у директној вези с предметом докторске дисертације, односно с акцентом на дефинисању појмова: културни туризам, споменици културе, културне специфичности, који у постојећој домаћој теорији нису на адекватан начин

дефинисани.

Четврти структурални чинилац докторске дисертације обухвата анализу обележја рајачког културног туризма, фонд расположивог споменичког културног наслеђа, духовно наслеђе и његово досадашње коришћење у туристичке сврхе.

Пети структурални чинилац докторске дисертације посвећен је анализи тренутног стања и туристичке припремљености рајачког културног наслеђа, оценама резултата рада у туризму општег стања у овој привредној грани у Источној Србији.

Шести структурални чинилац докторске дисертације посвећен је емпиријском истраживању и доказивању потребе да се постојећи туристички модел редефинише, како локално, тако и на државним нивоу.

Седми структурални чинилац докторске дисертације представља презентацију и анализу емпиријског истраживања, табеларни приказ и дескрипцију резултата.

Осми структурални чинилац докторске дисертације су закључна разматрања са синтетичким резултатима истраживања по главама докторске дисертације.

5. Остварени резултати и научни допринос

(Конкретно навести допринос научној, стручној или уметничкој области)

Научни допринос дисертације огледа се у два аспекта:

- у потврди и продубљивању постојећих научних сазнања о предмету истраживања, пре свега кроз резултате извршених истраживања и њихову компарацију с претходним, а који су показали да се изузетни развојни капацитети сеоског културног туризма у Србији не прате теоријски на одговарајући начин. Дисертација поставља емпиријске и теоријске основе за успостављање јединственог савременог поимања туристичке понуде;
- други аспект огледа се кроз допринос дисертације развоју методолошких модела и алата за емпиријска истраживања друштвених феномена повезаних с културним туризмом и разнородних културних образаца који се могу капитализовати.

Посебан научни допринос ове докторске дисертације огледа се формирању новог и јединственог концептуалног модела локалног/сеоског туризма, компатибилног и интероперабилног с другим културолошким аспектима, као и у провери и усавршавању примењених метода, техника и инструмената у истраживању сложених система међуутицаја културе и економије.

Истраживање потенцијала туристичког коришћења рајачког културног наслеђа, указује се на начин како конкретно треба валоризовати туристичку понуду у области сеоског културног туризма.

Најзад, у смислу друштвеног доприноса, пројектовањем развоја целине рајачког културног туризма, као његове најбоље перспективе, изложена је стратегија о томе како на савремен начин треба програмирати и организовати економски и друштвено ефикасан сеоски културни туризам.

6. Закључак

(Навести да је докторска дисертација/уметнички пројекат урађена у свему према одобреној пријави, да је оригинално и самостално научно или уметничко дело и да су се стекли услови за његову јавну одбрану)

Докторска дисертација под насловом „Културолошки аспект развоја рајачког културног туризма”, кандидата Александре Миловановић урађена је у складу с одлуком о одобравању израде дисертације. Кандидат је тему обрадио на 247 страна, при чему 222 стране чини излагања о проблему и предмету истраживања.

Тема је сложена и мултидисциплинарна и припада научним областима друштвено-хуманистичких, организационих и економских наука, посебно научним дисциплинама културологије, антропологије, социологије, туризмологије и економије. Због њене тржишне маргинализације, она је у теоријско-емпиријском смислу код нас била недовољно научно обрађена, а недостајао јој је и адекватно дефинисан категоријално-појмовни систем.

Тема докторске дисертације је веома актуелна и биће актуелна све док постоје тенденције занемаривања сеоског културног наслеђа и нестајања српског села. Теоријска разрада предмета дисертације захтевала је прожимање битних теоријских ставова и искустава актуелне праксе и њихово смислено и аргументовано исказивање као сазнајне, научно и практично применљиве целине.

Комисија за оцену завршног рада/докторске дисертације је, на основу свега изложеног, закључила да је докторска дисертација под називом: „Културолошки аспект развоја рајачког културног туризма“ оригинално и самостално научно дело, као и да садржи наведене научне доприносе, те предлаже наставно-научном већу Факултета за Културу и медије, Универзитета Џон Незбит да одобри њену јавну одбрану, по прописаној академској процедури.

Место и датум:
Београд, април 2015.

Чланови Комисије за оцену подобности
кандидата и теме докторске
дисертације/уметничког пројекта

Проф. Др Миливоје Павловић, ментор
Факултет за културу и медије

Проф. др Владимир Првуловић, члан
Факултет за међународну економију

Проф. Др Будимир Поточан, члан
Факултет за културу и медије